

Asia: VN/2062/2020

Lukiodiplomiselvitys 2020

Vastaajaa koskevat perustiedot

Vastaatkeko

e) jonkin sidosryhmän, järjestön edustajan tai edunvalvontaorganisaation roolissa

A) Luvussa 2 on kuvattu lukiodiplomit osana nykyistä lukiokoulutusta

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

B) Luvussa 3 on kuvattu lukiodiplomien saavutettavuutta ja yhdenvertaisuuden toteutumista

Vastaako mainittu kuvaus mielestänne nykytilaa?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Selvityksessä ei ole kuvattu opiskelijoiden mahdollisuuksia suorittaa lukiodiplomia poikkeavasti esimerkiksi sairauden, vamman, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden, vieraskielisyyden taikka muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi. Yhdenvertaisuuden toteutuminen voi edellyttää erityisjärjestelyjä lukiodiplomien suorittamisessa ja arvostelussa.

C) Luvussa 4 on kuvattu lukiodiplomien arvioinnin nykytila ja kehittäminen

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

D) Luvussa 5 on käsitelty lukiodiplomien tuomista osaksi yo-tutkintoa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

5) Eivät ole laisinkaan

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Ylioppilastutkinto suoritetaan lukiolaissa (714/2018) tarkoitetun lukiokoulutuksen päätteeksi (L502/2019, 1 §). Se on oma eheä kokonaisuutensa. Ylioppilastutkinnon suorittanut opiskelija on omaksunut lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot sekä saavuttanut lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaisen riittävän kypsyyden (L502/2019, 1 §).

Ylioppilastutkinto on yhdenvertaisena ja korkeatasoisena valtakunnallisena tutkintona koulutusjärjestelmämme keskeinen osa ja merkittäviä muutoksia siihen on tehty harkiten ja harvakseltaan. Ylioppilaita valmistuu vuosittain noin 30 000. Ylioppilastutkinnon kehittämisessä ja tarkastelussa on syytä huomioida tutkinnon itsenäinen asema lukiokoulutuksen päättöarvosteluna.

Ylioppilastutkinnossa kokelaiden suoritukset arvostellaan yhdenvertaisesti riippumatta kokelaan lukiosta, kokelaiden anonymiteetti säilyttäen. Kokelaiden yhdenvertainen arvostelu takaa kaikille tutkinnon suorittajille tasapuolisen mahdollisuuden hakeutua jatko-opintoihin. Kokelas voi sairauden, vamman, lukemisen ja kirjoittamisen erityisvaikeuden, vieraskielisyyden taikka muun niihin rinnastettavan syyn vuoksi suorittaa ylioppilastutkinnon kokeet poikkeavasti (laki ylioppilastutkinnosta 502/2019, 9 § 1 mom.). Ylioppilastutkinnon suorittaminen on ollut mahdollista lukioiden opiskelijoille moninaisten erityisjärjestelyjen turvin.

Ylioppilastutkintoon tehtävät muutokset sekä kehittämistyö on tehty laaja-alaisista lukiokoulutukseen ja tutkintoon liittyvistä tarpeista. Keväällä 2022 voimaan tulevan lain ylioppilastutkinnosta (502/2019) tavoitteena on tukea lukiokoulutusta ja mahdollistaa lukiolaissa asetettujen tavoitteiden toteutuminen. Lakiuudistusta edelsi laaja-alainen sidosryhmäyhteistyö lukiokoulutuksen kehittämisessä ja ylioppilastutkinnon keskeisiä kehittämis ehdotuksia kuvaava Gaudeamus igitur -raportti.

E) Luvussa 6 on käsitelty diplomien hyödynnettävyyttä korkeakoulujen opiskelijavalinnoissa

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

F) Luvussa 7 on käsitelty lukiodiplomien kehittämiskohteita. Lukiodiplomit saatettiin nykyiseen muotoonsa lv. 2004-2005 aikana, ja niitä voi suorittaa taito- ja taideaineissa kahdeksaa erilaista. Luvussa mm. selvitettiin, miten lukiodiplomeita voitaisiin hyödyntää nykyistä useammassa oppiaineissa ja kansainvälisissä tiedekilpailuissa.

Ovatko esitetyt näkemykset mielestänne relevantteja?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

1.1. Lukiodiplomijärjestelmää tulisi edelleen kehittää ja syventää sekä se tulee liittää entistä vahvemiksi osaksi lukio-opetusta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

1.2. Sopiva viranomainen tätä työtä johtamaan ja koordinoimaan olisi Opetushallitus, jonka vastuulla lukiodiplomien kehittäminen on ollut koko niiden olemassaolon ajan.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

2) Olen jokseenkin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lainsäädännön muutostarpeet ja niiden edellyttämät resurssit on määriteltävä ja rajattava ensin Opetus- ja kulttuuriministeriön johdolla tehtävässä laaja-alaisessa sidosryhmäyhteistyössä.

2. Lukion opetussuunnitelman perusteet (OPH Määräykset ja ohjeet 2019:2a) - asiakirjassa määritellyissä taito- ja taideaineissa lukiodiplomien suorittaminen asetettaisiin kaikkia lukiokoulutuksen järjestäjiä velvoittavaksi. Tämä muutos kohdistuisi siis kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeihin. Tämä luo muutostarpeen lukiolakiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

3. Muissa kuin kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa lukiodiplomien järjestäminen säilyisi vapaaehtoisena.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

4. Tätä edellä kuvattua muutosta tuettaisiin muodostamalla kansallinen rakenne lukioasetuksessa määritellyn kehittäjälukioverkoston varaan. Nykyisistä kehittäjälukioista kaksi keskittyy kuvataiteeseen, kaksi liikuntaan ja kolme musiikkiin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

5. Kuvataiteen, liikunnan ja musiikin lukiodiplomeissa kehittäjälukioverkosto erityistehtävälukioverkoston tuella laatisi Opetushallituksen kanssa yhteistyössä pedagogiset ratkaisut, joiden myötä lukiodiplomien suorittaminen mahdollistuisi aidosti maan jokaisessa lukiossa. Tämä pedagoginen ratkaisu sisältäisi ns. pohjakurssien ja lukiodiplomikurssien toteuttamisen. Tämä rakenne luotaisiin etä- ja/tai verkko- /virtuaaliopetuksen avulla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

6. Suoritetulla lukiodiplominäytöllä voisi korvata yhden ylioppilastutkinnon viidestä kokeesta. Ylioppilastutkintoa suorittava kokelas tekisi siinä tapauksessa äidinkieli ja kirjallisuus -kokeen sekä kolme koetta ryhmästä, johon kuuluu matematiikan-, toisen kotimaisen kielen-, vieraan kielen- ja reaaliaineen koe sekä lukiodiplomin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Ylioppilastutkinto on oma eheä kokonaisuutensa. Ylioppilastutkinnon suorittanut opiskelija on omaksunut lukiokoulutuksen opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot sekä saavuttanut lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaisen riittävän kypsyyden (L502/2019 1 §).

Ylioppilastutkinnon kokeet laaditaan lukion opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Kokelaat saavat maksutonta opetusta lukiokoulutuksessa kaikissa tutkintoaineissa. Kokelaisten on mahdollista osoittaa myös muualla hankittua osaamista, kuten vaihto-opiskelijavuoden aikana omaksuttua kielitaitoa. Lukiodiplomien tehtävänä on antaa opiskelijalle mahdollisuus osoittaa erityistä osaamistaan ja harrastuneisuuttaan pitkäkestoisen näytön avulla (LOPS2019). Lukiodiplomit eivät nyky muodossaan perustu kyseisten aineiden lukion opetussuunnitelman mukaisiin pakollisiin ja valinnaisiin opintoihin. Opiskelijat osoittavat osaamista ja harrastuneisuutta, joka on hankittu esimerkiksi taiteen perusopetuksessa, liikuntaharrastuksessa tai lukiokohtaisista opinnoista erityisen koulutustehtävän lukiossa.

Yhden aineen vähentäminen ylioppilastutkinnosta muuttaa tutkinnon kokonaisuutta, vaativuutta ja suorittamista. Ylioppilastutkintoa tulisi arvioida lukiokoulutuksen kokonaisuuden ja tutkinnon kannalta, eikä yksittäisten muutostarpeiden lähtökohdasta. Lukiodiplomi on nyky muodossaan erityisosaamisen ja harrastuneisuuden näyttö, eikä siinä tutkita pakollisten ja valinnaisten opintojen opetussuunnitelman mukaisia tietojen ja taitojen omaksumista.

Lukiodiplomin saattaminen vertailukelpoiseksi ylioppilastutkinnon kanssa on haastavaa toteuttaa. Lukiodiplomien tasapuolinen ja yhdenmukainen arvostelu edellyttää arvostelukriteeristön ja menetelmien muokkaamista ja täsmentämistä. Lisäksi ulkopuolisten arvioijien kouluttamista yhteisten arvostelukriteerien ammattilaisiksi. Kouluttamisen jälkeen on edelleen tarpeen ylläpitää ja varmistaa arvostelun yhtenäisyyttä ja sitouttaa kaikki arvioijat oman työnsä kehittämiseen.

Lukiodiplomien vertailukelpoisuuden varmistamiseksi lukiodiplomien suorittajille tulisi lisäksi taata mahdollisuus käyttää lain takaamia oikeusturvakeinoja. Ylioppilastutkinnossa käytettyjä kokelaisten oikeusturvakeinoja ovat mm. tutkintokokeiden uusimismahdollisuus eli uusien näyttöjen antaminen osaamisestaan sekä annetun näytön osalta oikaisuvaatimuksen jättäminen. Oikaisuvaatimusta käsittelee vähintään kaksi sensoria, jotka eivät ole kokelaan koetta aiemmin arvostelleet.

7. Ylioppilastutkintotodistukseen tulisi kirjaus siitä, että kokelas on korvannut yhden edellytettävistä ylioppilasaineista lukiodiplomilla. Lukiodiplomista annetaan erillinen todistus. Todistuksen antaa kokelaan oma lukio. Jatkossa siis

lukiodiplomin suoritus olisi ylioppilastutkintotodistuksen liite, eikä päättötodistuksen liite.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Lukiodiplomitodistusta ei voida antaa ylioppilastutkintotodistuksen liitteenä, ellei Ylioppilastutkintolautakunta ole vastuussa lukiodiplomin antamisesta. Todistuksen liitteet ovat hallinnollisesti samaa kokonaisuutta varsinaisen todistuksen kanssa. Lukiodiplomitodistus ei ole Ylioppilastutkintolautakunnan arvostelema ja antama. Ilmeisesti selvityshenkilöiden esityksessä tavoitellaan tilannetta, jossa kokelas voisi saada vapautuksen yhdestä ylioppilastutkinnon kokeesta lukiossa suoritetun lukiodiplomin perusteella. Tämä edellyttäisi hallintoprosessia, jossa kokelas anoo vapautusta kokeen suorittamisesta Ylioppilastutkintolautakunnalta, ja hänellä on jo erillinen todistus hyväksytysti suoritetusta lukiodiplomista. Tällainen prosessi, jossa ylioppilastutkinnon rakennetta muutetaan muiden tahojen todistusten perusteella, muuttaa ylioppilastutkinnon riippumattomuutta.

Ylioppilastutkinnon suorittaminen on mahdollista esimerkiksi ulkomailla suoritetun lukion oppimäärää vastaavan tutkinnon perusteella tai ammatillisen perustutkinnon perusteella. Selvityshenkilöiden esityksestä ei ilmene, miten näiden henkilöiden mahdollisuus lukiodiplomin suorittamiseen turvattaisiin.

8. Lukiodiplomien tuominen osaksi ylioppilastutkintoa edellyttää voimakasta lukiodiplomien arvioinnin kehittämistä. Esitetyt muutokset edellyttävät kansallisen mallin luomista lukiodiplomien arviointiin. Tämä arvioinnin kehitystyö tulee toteuttaa Opetushallituksen johtamana yhteistyössä ylioppilastutkintolautakunnan, korkeakoulujen sekä kehittäjälukioiden kanssa. Esitämme, että lukiodiplomien oppilaitoksen ulkopuolinen arvioija määräytyy perustettavan kansallisen arviointiverkoston kautta.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

5) Olen täysin eri mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Ehdotuksessa luodaan ylioppilastutkintoa täydentävä arviointijärjestelmä, jossa arvioidaan pääosin valtakunnallisten tavoitteiden ja maksuttoman opetuksen ulkopuolella hankittua erityisosaamista ja harrastuneisuutta. Opiskelijoiden yhdenvertaisuutta on vaikeaa turvata nykymuotoisella arvostelulla. Miten ehdotuksen toteutuessa arviointi saataisiin yhdenmukaiseksi kaikissa lukioissa ja eri lukiodiplomeissa? Lukiodiplomien nykytilanteessa ulkopuoliset arvioijat ovat esimerkiksi taiteenalan asiantuntijoita, joilla ei välttämättä ole kokemusta lukiolaisten opetuksesta tai arvioimisesta.

Vertailukelpoinen arvostelu ja sen varmistaminen edellyttävät yleensä tutkintosihteerien tai muiden virkavastuulla toimivien henkilöiden hallintotyötä, mitä ei ole mahdollista toteuttaa verkostovastuulla.

9. Korkeakouluille tulee tarjota nykyistä enemmän tietoa koko lukiodiplomijärjestelmästä. Lukiodiplomien kehittämisessä tulisi jatkossa kuulla korkeakoulujen näkemyksiä ja tarpeita nykyistä enemmän, jotta korkeakoulut voivat tulevaisuudessa hyödyntää lukiodiplomeita nykyistä paremmin.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

10. Tässä selvityksessä esitetyt toimenpide-ehdotukset luovat edellytyksiä lukiodiplomien paremmalle hyödyntämiselle korkeakoulujen opiskelijavalinnassa.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Korkeakoulut ovat lisänneet todistusvalinnan käyttöä ja nykyisin korkeakouluhakujen pisteytykseen hakijoiden suorituksista sisällytetään pääsääntöisesti viisi ylioppilastutkintoainetta. Korkeakoulujen päätäntävaltaan kuuluu, miten lukiodiplomiarvosanoja huomioidaan korkeakoulujen sisäänotossa. Jos korkeakouluvalintojen pisteytys säilyy nykyisenlaisena, vain neljä tutkintoainetta suorittaneet kokelaat eivät olisi tasavertaisessa asemassa korkeakouluvalinnoissa ja mahdollisesti päätyisivät täydentämään ylioppilastutkintoa myöhemmin.

Jos korkeakoulut ottavat huomioon lukiodiplomeja opiskelijavalinnassa, lukiodiplomeihin voi kohdistua samoja paineita kuin ylioppilastutkinnon kokeisiin. Näitä ovat esimerkiksi näyttötilanteeseen liittyvä stressi, tarve uusien näytönanto ja maksullinen valmennustarjonta.

Lukiodiplomeita suorittavat opiskelijat omaavat tavanomaisesti hyvät tai kiitettävät taidot lukiodiplomialalta. Lukiodiplomeista annetut arvosanat painottuvat parhaimpiin arvosanoihin, toisin kuin ylioppilastutkinnon kokeiden arvosanat.

11. Kotitalouden lukiodiplomi korvataan yrittäjyyden ja työelämäosaamisen lukiodiplomilla.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

12. Käsityön lukiodiplomi muuntuu ja uudistuu teknologian lukiodiplomiksi.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

13. Yrittäjyyden ja työelämäosaamisen sekä teknologian lukiodiplomin kehittämistyö annetaan Opetushallitukselle ja kehittäjäluokioille, joiden tehtävänä on kyseisen alan kehittäminen.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

-

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

-

14. Lukiodiplomit pysytetään niissä oppiaineissa/oppiaineryhmissä, joissa osaamisen näyttönä ei voi toimia nykyisen muotoinen ylioppilaskoe. Lukiodiplominäyttö ei siis laajene aineisiin, joissa nykyisen muotoisia ylioppilaskokeita järjestetään.

Mitä mieltä olette toimenpide-esityksestä?

1) Olen täysin samaa mieltä

Halutessanne voitte myös sanallisesti perustella näkemystänne:

Esityksen periaate ylioppilastutkinnon ja lukiodiplomien erillisyydestä on tärkeä. Molemmilla on oma tehtävänsä. Lukion päättötodistus ja lukiodiplomitodistus ovat lukion antamia todistuksia. Ylioppilastutkinto on oma riippumattomasti arvioitu kokonaisuutensa.

Esityksessä asetettu periaate, jossa lukiodiplominäyttö ei koske ylioppilastutkinnon aineita, ei kuitenkaan toteudu. Päällekkäisyyttä on yhteisissä pohjakursseissa ja lukiodiplomeissa. Median lukiodiplomi on osittain päällekkäinen äidinkielen ja kirjallisuuden kanssa. Uudella yrittäjyyden lukiodiplomilla on yhteyksiä esimerkiksi yhteiskuntaoppiin ja uudella teknologian lukiodiplomilla fysiikkaan ja kemiaan.

H) Luvussa 9 selvitysryhmä kuvasi lainsäädäntö-, opetussuunnitelma- yms. muutostarpeet.

Miten kommentoitte selvityshenkilöiden edellä esittämiä muutostarpeita?

Muutos edellyttäisi laaja-alaista valmistelua, mm. lainsäädännön, opetussuunnitelmien, arvostelukriteeristön ja koulutuksen osalta. Muutokset heijastuvat myös muuhun kuin tässä yhteydessä mainittuihin lainkohtiin. Yhtenäisen arvostelukriteeristön, yhdenvertaisen arvostelun kehittäminen tarvittavine erityisjärjestelyineen on vaativa kokonaisuus.

I) Luvussa 10 on esitetty ehdotettujen muutosten kustannusvaikutuksia ja niiden kohdentumista.

Vastaavatko esitetyistä muutoksista aiheutuvat kustannukset käsitystänne kustannuslisäyksistä?

4) Eivät vastaa suurelta osin

Perustelkaa näkemyksenne etenkin, jos katsotte, etteivät arvioidut kustannukset vastaa esitetyistä muutoksista aiheutuvia kustannuksia:

Esitetyt kustannukset ovat merkittävä lisäys koko lukiokoulutuksen kustannuksiin. Kustannukset muodostuvat pääosin lukiokoulutuksen tuntijakoon lisättävästä taito- ja taideaineiden opetuksesta. Kustannusvaikutuksissa ei ole erikseen otettu huomioon, että aikuisten lukiokoulutuksessa ei ole tällä hetkellä velvoitetta kuvataiteen, musiikin ja liikunnan opettamiseen.

Kustannusvaikutusten arvioinnissa ei ole otettu huomioon oppivelvollisuuden tuomia muutoksia. Oppivelvollisuuden kustannuksia on rajattu siten, että kokelas voi suorittaa vain viisi ylioppilastutkinnon koetta maksuttomasti. Muut suoritukset ovat maksullisia. Lukiodiplomin osalta pitäisi määritellä maksullisuutta ja maksuttomuutta tarkemmin, jotta sillä ei ole epätarkoituksenmukaista ohjausvaikutusta. Onko lukiodiplomien suorittaminen maksullista vai maksutonta muille kuin oman lukion opiskelijoille, uusijoille ja niille, jotka suorittavat viisi koetta ylioppilastutkinnossa?

Lukiodiplomin suorittamisen kustannukset ovat mittavat verrattuna koko ylioppilastutkinnon kustannuksiin, jossa kokelaat suorittavat kuitenkin vähintään neljä koetta sekä uusivat ja täydentävät tutkintoaan. Yhden lukiodiplomin kustannukset ovat huomattavasti suuremmat kuin yhden ylioppilaskokeen suorittamisen kustannukset. Arvioijien kustannuksissa ei ole otettu huomioon tarvittavia matkakustannuksia.

Tähkä Tiina
Ylioppilastutkintolautakunta

Pohjanoksa Toni
Ylioppilastutkintolautakunta